

ДІСЯ ХРАПЛИВА

АНТИПКОВІ ПРИГОДИ

ЛЕСЯ ХРАПЛИВА

АНТИПКОВІ ПРИГОДИ

або

У ДЕНЬ СВ. МИКОЛАЯ

Сценічна картина

Об'єднання Працівників Дитячої Літератури

Торонто

Р. Б. 1965

Нью-Йорк

Ілюстрації Ніни Мудрик-Мриц

Друкарня В-ва „Гомін України”
140 Bathurst St., Toronto 2b, Ont.

ПЕРША СЦЕНА

(Пекло. Стіни, заліплені картками коміксів. Великий екран, ніби в телевізорі. АНТИПКО сидить перед екраном з ногами на столі і хропе).

СТАРШИЙ ЧОРТ (входить).

СТАРШИЙ. Антипку!

АНТИПКО (хропе).

СТАРШИЙ (голосніше). Антипку!

АНТИПКО (хропе голосніше).

СТАРШИЙ. Антипку, ти ледащо рогате!

АНТИПКО (зривається). Га, що сталося?

СТАРШИЙ. Це я тебе питаю, що сталося! Я посадив тебе тут, щоб ти підглядав, що роблять на землі українські діти, а ти хропеш!

АНТИПКО. Я . . . я справді не спав!

СТАРШИЙ. Ех, поламаю я тобі роги за такі слова! Звичайно, що спав і хропів, аж пекло ходором ходило. І навіть не знаєш, що українські діти у вільному світі витівають!

АНТИПКО. О ні, я все знаю! Вони дуже чемні: сидять так витривало перед телевізорами, що й не ворухнуться. А наш чорт Телехвіст уже знає, що їм там показувати!

СТАРШИЙ. Телехвіст — перший у чортячому ділі, не такий, як ти! Та я не про Телехвоста питаю, а про тебе! Що ти ще підглянув?

АНТИПКО (збентежено). О, багато всякого бачив . . .

Правду кажучи, все бачив . . . Коли діти не видивляють очей у телевизор, то читають чемненько комікси. А українську школу так обминають, не наче б там сиділи заразки інфлюенци. Щождо української книгарні, то навіть не знають, на якій вона вулиці в їх місті!

СТАРШИЙ (грізно). І ти, кажеш, бачив це все?

АНТИПКО (плаксиво). Бачив, бачив! Хай мене свяченою водою покроплять, коли не бачив!

СТАРШИЙ (хапає його за вухо). І ти смієш мені казати, що все бачив, коли нічого не знаєш про цього листа! (Виймає листа, Антипко виривається від нього і розтирає вухо). Ось поглянь, що вони тут намазали!

АНТИПКО. Ай, мое вухо! Ні, ні, це не вони писали!

СТАРШИЙ. Негідний ти і в дірявому казані у смолі варитися! Як не писали, коли чорт Пошторіг викрав його сьогодні в янгола! Розпорів ножем торбину та й викрав! Якби не те, янгол заніс би його простісінько в небо! На, понюхай ось! Хапає Антипка за потилицю, пхає його носом у відкритий лист). На, понюхай!

АНТИПКО. А-а-аапчих! (Відсувається якнайдалі від листа). Таж цей лист пахне українською мовою!

СТАРШИЙ. Цікаво, де її діти навчилися, коли ти кажеш, що вони обминають українську школу!

АНТИПКО. Я . . . я . . . я взагалі нічого не кажу!

СТАРШИЙ. А що ж ти можеш сказати? В листі хоч би тобі одна помилка! І ось послухай! (Накладає великі червоні окуляри, читає): „Всечесніший Отче, Святий Миколаю! Просимо Тебе, загости до нас у день свого Свята та принеси нам якнайбільше укра . . . (кашляє) укра-їн-ських . . . (Кашляє, хапається за горло) кни . . . кни . . . книжок . . .” Тьху! Така погань мені і крізь горло не проходить! Чуєш, Антипку?

АНТИПКО (тим часом заховався за екран).

СТАРШИЙ. Чуєш? (Оглядається). А ти куди дівся? (Заглядає в усі кутки, врешті витягає Антипка за хвіст). Думаєш, негіднику, що від мене, від Старшого Чорта, заховаєшся? Біжи мені зараз на землю та зроби таке, щоб ні одна українська дитина не дістала ні одної української книжечки в день Святого Миколая!

АНТИПКО. Коли я не знаю, як це робити!

СТАРШИЙ. А знаєш, як хропіти, замість підглядати, що ті дітища там витівають? Геть мені звідси, щоб і духом твоїм тут не пахло! Та не повертайся, поки не виконаєш, що я тобі казав! *(Хапає вила, виганяє ними Антипка, той з криком утікає)*.

СТАРШИЙ *(обтирає ніг з чола)*. Ну, а тепер побачимо, як він, ледар, з цим справиться. А ні — хвоста обірву! *(Тупотить ногами)*. А покищо треба наставити наш пекловізор на небесне русло, щоб побачити, що там діється! *(Крутить гудзик, екран розсвічується, чути пісню „О хто, Миколая любить”)*.

(Заслона)

ДРУГА СЦЕНА

(Вже перед піднесенням заслони чути пісню, що почалася в кінці першої сцени. На початку цієї сцени вона лунає стиха, опісля замовкає. На сцені небесна канцелярія з вікном і двома дверима. Усе приладдя та обстановка в ній білі або золоті. ПЕРШИЙ ЯНГОЛ сидить за столиком з писальною машинкою. ДРУГИЙ ЯНГОЛ входить, вклоняється йому).

ДРУГИЙ. Мир тобі, брате, та щасливої праці на сьогодні!

ПЕРШИЙ. Мир і тобі, мій друже небесний! *(Вклоняється)*. Справді, жде нас сьогодні велика праця. З волі святого Отця Миколая треба нам надрукувати багато-багато книжок, щоб вистачило всім українським дітям.

ДРУГИЙ. Велика це робота, та велика буде й наша заслуга перед Богом, коли виконаємо її. А чи приготувив ти вже все, що слід?

ПЕРШИЙ. О так! Наше найменше янголятко вже дістало повну бляшанку фарби, щоб намастити нею валки в машинах небесної друкарні.

ДРУГИЙ. Це дуже добре! А чи подбав ти про те, щоб було нам про кого та про що писати?

ПЕРШИЙ. Подбав, подбав! Ще вчора звечора вислав Янгола-Водія, щоб привіз сюди на небо всіх героїв українських дитячих книжок. Ось він зараз прибуде. *(Поглядає на годинник)*. Правду кажучи, вже повинен би бути!

ДРУГИЙ. Авжеж, пора, бо роботи так багато! Подумаєш, скільки то українських дітей в Америці, скільки в Канаді, Аргентині, Бразилії, а скільки ще в Німеччині, Франції, Англії, Бельгії! А вже й не кажу, скільки навіть у далекій Австралії!

ДРУГИЙ. І всіх треба обділити в цей празник українськими книжками!

ПЕРШИЙ. Янгол-Почтар приніс учора цілу скирту листів від дітей. Усі просять не про що інше, як про книжки.

ДРУГИЙ. Саме тому і треба поспішати, а нашого Водія ще не видно . . .

(Стукіт у двері).

ПЕРШИЙ. Заходьте, будь ласка!

ЯНГОЛ-ВОДІЙ *(одягнений, як справжній автоводій, тільки має крила. Одяг його білий. В руках держить кермо авта)*. Мир вам, браття!

ПЕРШИЙ. О, наш водій!

ДРУГИЙ. А ми вже дожидаємо тебе та твоїх приїжджих!

ВОДІЙ. Ой, довго ще ждатимете! Оце все, що залишилося з нашого небесного авта! *(Показує керму)*.

ПЕРШИЙ. Ой, а що трапалося?

ВОДІЙ. Їхав я Чумацьким Шляхом, коли нараз якесь лихо жбурнуло нам під колеса метеора. Я хотів його обминути, та як заїхав у рів, то з авта тільки шматки залишилися!

ДРУГИЙ. А твої герої?

ВОДІЙ. Їм нічого не сталося, бож вони не люди, а поста-ті з книжок. Та літати все таки не вміють. Тому осталися на Чумацькому Шляху та десь там примерзають від холоду. Тільки я прилетів, скільки сил стало, на небо, по допомогу.

ПЕРШИЙ. Ой, таке лихо! І хто це міг зробити?

ДРУГИЙ. Хіба тільки пекельні сили! Мені навіть було дивно, що вони сидять цього року так тихо!

ПЕРШИЙ. Та не час нам думати та догадуватись! Позичай, брате, літака у святого Іллі та лети якнайшвидше по наших героїв, а то таки не справимось до празника святого Миколая!

ВОДИЙ. Лечу, лечу! Мир вам. (Виходить. Чути за сценою, як гуде літак).

ДРУГИЙ. З Богом! І хай повертається без пригод!

(Крик за сценою. ЯНГОЛЯТКО, вимащене чорною фарбою, вбігає з плачем із других дверей).

ПЕРШИЙ. Ой, що тобі сталося?

ЯНГОЛЯТКО (плаче). Я хотіло помастити валки в друкарській машині, а тут щось вихопило мені бляшанку з рук і вилило на мене фарбу! . .

ДРУГИЙ. Бідне ти, бідне! А не бачило, хто це зробив?

ЯНГОЛЯТКО (розмазує фарбу по лиці, втираючи сльози). Не було коли приглядатися! Було воно чорне й страшне і зараз же сховалося під машину!

ПЕРШИЙ. Не плач! Ми його зараз спіймаємо! (Виходить у другі двері, там чути крик. Тягне за руку АНТИПКА). О, бачите, хто це був?!

ДРУГИЙ. А, звісно, чортам дуже не всмак, що діти читають українські книжки! Я так і думав, що то вони затіють!

ПЕРШИЙ. Тепер вже нічого не вдіють! Цього чорта замкнемо в буді біля сузір'я Пса, а той йому і ворухнутися не дасть! (Тим часом АНТИПКО виривається з його рук, зіскакує зі сцени і вибігає з залі на коридор).

ДРУГИЙ. Дивись, дивись! Кудись зник!

ПЕРШИЙ (оглядається). Я ж його тількищо держав за руку!

ДРУГИЙ. Я добре дивився. Отак просто: був і зник!

ПЕРШИЙ. От лихо! Тепер буде волочитися по всьому небі та всім докучати!

ЯНГОЛЯТКО (тулиться до нього). Я боюся! Я вже й так мусітиму ходити по небі в такій брудній суконочці!

ПЕРШИЙ (гладить його по голівці). Не будеш, не бійсь! Ось я вмию та передягну тебе! (Виводить).

ДРУГИЙ (сумно). А Янгола-Водія таки ще не видно! (Заглядає у вікно. Нараз чути гуркіт літака). Ідуть! вже ідуть! Чуєш брате-Янголе!

ЯНГОЛЯТКО (вибігає на сцену вже в чистій суконці).

Їдуть! Їдуть!

ПЕРШИЙ (біжить за ним з білим рушником). Та пожди, хай обітру тобі личко цією хмаринкою! (Ловить, витирає лице). Тепер ти знов виглядаєш, як справжнє янголятко! І не сором буде показатися гостям з землі!

ЯНГОЛ-ВОДІЙ (входить). Мир вам! Ну, щасливо приїхали!

ПЕРШИЙ. І всі постаті з книжок з тобою?

ВОДІЙ. Всі, тільки Пашко з книжки „Хлопці з зеленого бору” не хотів ждати й повернувся на землю.

ДРУГИЙ. Добре зробив! Зрадникам свого народу не місце в небі!

ВОДІЙ. А всі інші ждуть у сінях та гріються, бо таки дуже померзли!

ЯНГОЛЯТКО. А мені можна піти до них? Я дуже цікаве, як вони виглядають!

ДРУГИЙ. Можна, можна! Тільки скоро повертайся, бо в друкарні жде на тебе робота!

ЯНГОЛЯТКО. Ой, як то гарно! Як то добре! (Плеще в долоні, вибігає).

ПЕРШИЙ (сідає за машину). Тепер можемо й почати працю. (До Водія). Ти певно маєш з собою їх список-каталог, тож дай сюди! (Водій добуває з кишені і подає список). А опісля клич їх, коли вже трохи відпочинуть після такої важкої дороги . . .

ВОДІЙ. Добре, все буде, як кажеш!

(Перший Янгол починає писати).

(Заслона)

ТРЕТЯ СЦЕНА

(Небесні сіни. В кутку розмальована піч. Біля неї гріються: ОЛЕСЯ, МЕЛАСЯ, ВЕДМІДЬ, САШКО, СИН УКРАЇНИ, ЧІНКАДАВІН, МИХАЙЛИК, БРОВКО, ІВАСЬ та КАСЯН, ЯШКО-СТРАШКО, ЛЕІЛЯ і ВЕСЕЛКА.

ЯНГОЛЯТКО (заглядає несміливо з-за дверей).

ОЛЕСЯ. Гляньте, ось там справжнє янголятко!

МЕЛАСЯ. А гарненьке яке! Як дитятко мале!

ЛЕІЛЯ. Ходи, ходи до нас!

ЯНГОЛЯТКО. Коли ж я боюся собаки!

МИХАЙЛИК. Мого Бровка нічого боятися! Він ворогів кусає, а добрим людям зла не зробить. Ану ходи, Бровку, подай лапку! (Підходить до Янголятка з Бровком, Бровко присідає і подає передню лапку. Янголятко з острахом подає йому руку). А бачиш, я тобі казав!

ЯНГОЛЯТКО (підступає ближче до всіх). А хто ти такий?

МИХАЙЛИК. Я жив ще недавно. Називаюся Михайлик. Ми разом з Бровком помагали українським повстанцям бити большевиків, і про мене написала книжку пані Дмитренко, що теж згинула на полі слави . . .

ЯНГОЛЯТКО. О, я знаю. Я зустрічало її тут, у небі! (До Олеси). А ти хто?

ОЛЕСЯ. Я Олесь. Борис Грінченко написав, як то я врятувала своє село від татар.

ЯНГОЛЯТКО. То тобі тут і місце в небі! (До Меласі). А ти хто?

МЕЛАСЯ. Я — Мелася. Про мене написала книжку така пані, що звалася Марія Маркович, а підписувалася Марко Вовчок.

ЯНГОЛЯТКО. А що ти доброго зробила?

МЕЛАСЯ. Я врятувала свого братіка від ведмедя на па-сіці. Ось цей ведмідь і приїхав сюди зі мною! (Янго-лятко запримітило Ведмедя, відступає кілька кро-ків).

ВЕДМІДЬ (бурмоче). Ти мене не бійсь! Коли я побачив, яка Мелася хоробра, то поклав собі ніколи більше не чіпати дітей!

ЯНГОЛЯТКО (до Сина України). А ти хто?

СИН УКРАЇНИ. Я Микола Наливайко, козак. Валентин Злотополець та Ігор Федів описали, як я попав на безлюдний острів і там заклав першу колонію Ко-зацької Держави. А це мій помічник Чінкадавін.

ЧІНКАДАВІН. Я була вірний помічник, я люблю свою пан . . .

ЯНГОЛЯТКО (до Івася). А ти хто будеш?

ІВАСЬ. Я Івась. Андрій Чайковський описав, як то дядько Касян вирятував мене з татарського ар-кана . . .

КАСЯН. Ага, а того не кажеш, що він писав, як ти опісля віддячився мені: як визволив з неволі у пана Вишневецького! Так він і назвав цю книжку: „Від-дячився”.

ЯНГОЛЯТКО. Бо так і годиться за добре діло добрим ділом віддячуватись! Це вже навіть я знаю! (До Ле-їлі). А ти хто така?

ЛЕЇЛІА. Леїля, дочка короля Мельхіора, що то приїхав привітати Боже Дитятко. Про мене написала Віра Лебедова у книжці „Гарфа Леїлі”.

ЯНГОЛЯТКО. О, то тобою дуже зрадіють діти! (До Яш-ка). А ти хто такий смішний?

ЯШКО. Я страхопуд Яшко-Страшко. Про мене та про мої цікаві пригоди написала пані Білецька в книжці „Бабунині казки”. Але я був такий чемний, що опісля став людиною, Івасем!

ЯНГОЛЯТКО. О, це дуже добре! (До Веселки). А ти хто?

ВЕСЕЛКА. А хіба ти мене не пізнаєш? Я ж яснію всіма барвами на небі після дощу. І моя хатка зараз біля небесної огорожі!

ЯНГОЛЯТКО. Ах, справді! Таж ти Веселка! Але як це сталося, що ти приїхала з землі разом з іншими книжками?

ВЕСЕЛКА. Я сходжу раз у місяць на землю, щоб при-нести українським дітям щораз нові оповідання, віршики та образки. І так уже десять років!

ЯНГОЛЯТКО. Це чудово! І будеш далі приходити?

ВЕСЕЛКА. Буду, якщо діти мене читатимуть.

ЯНГОЛЯТКО. А хіба є такі недобрі діти, які не хочуть тебе читати?

БРОВКО *(починає скавуліти та нюхати по всіх кутах)*.

МИХАЙЛИК. А чого це ти, Бровку, такий неспокійний?

Тут небо, і большевиків немає!

БРОВКО *(гавкаючи, виганяє з-за печі Антипка)*.

ЯНГОЛЯТКО. Ой, я боюся! Це той, що мене фарбою мазав!

САШКО *(добуває меч)*. Не бійсь! Я — Сашко — хлопець з Зеленого Бору — не дам тобі зробити лиха! Коли не віриш, прочитай у книжці Роляника — Романа Завадовича, як я боровся разом з княжими воїнами проти ворогів!

АНТИПКО *(облесно)*. Ну, ну, чого ж мене боятися? Я ваш добрий приятель . . .

КАСЯН. Та який же ти приятель чесному козакові, чорте рогатий?!

АНТИПКО. А як вам знати, що не приятель? Хіба ви знаєте, що з вами хочуть тут зробити?

СИН УКРАЇНИ. Та як не знати? Надрукують нашу історію та роздадуть усім українським дітям! Я так довго прожив на безлюдному острові, що вже не можу діждатися зустрічі з ними!

АНТИПКО. Ага, бо ти не знаєш, що тебе ці діти зовсім не ждуть!

ОЛЕСЯ. А ти звідкіля такий мудрий взявся, що це знаєш?

АНТИПКО. Знаю, бо продаю цим дітям комікси на кожному розі вулиці!

ЯШКО. А я щось інше знаю! Що кожна українська дитина пильно читає добрі книжечки, щоб не остатися на все життя таким страхопудом на горобці, як ось був я!

АНТИПКО. Ха-ха-ха! Та дітям аби лише відчинити телевізор, то весь день просидять перед ним, мов ті страхопуди в полі!

МИХАЙЛИК. А я знаю, що в Україні навіть малі діти так любили свій край, що не зважали ні на які небезпеки і допомагали повстанцям боротися за волю.

АНТИПКО. А я знаю, що коли не живуть у рідному краю, то вже й чути про нього не хочуть!

КАСЯН. Ей, мовчи, чортове насіння, коли не хочеш покуштувати козацької посвяченої шаблі! *(Витягає шаблю)*.

АНТИПКО. Ай, лишіть мене, я ваш друг!

ВЕДМІДЬ. А моїх дружніх обіймів скуштувати не хочеш?! *(Наближається до Антипка)*.

АНТИПКО *(втікаючи, приперся плечима до дверей канцелярії)*. Ай, я ж тільки хотів вас остерегти . . .

МИХАЙЛИК. Бери його, Бровку! *(Бровко кидається до Антипка)*.

ЛЕЇЛЯ. Не треба нікому остороги від лихого!

АНТИПКО. Ряту-у-йте!

ЯНГОЛ-ВОДІЙ *(входить, перевертає дверима Антипка, той попадає просто в лапи ведмедеві)*. Що тут діється?

ОЛЕСЯ. Чорта зловили!

МЕЛАСЯ. Він казав, що українським дітям книжок не треба!

ІВАСЬ. Казав, що українські діти читають радше комікси!

ЯШКО. Казав, що їм миліший телевізор!

СИН УКРАЇНИ. А навіть мій Чінкадавін знає, що це неправда!

ВЕСЕЛКА. А я можу найкраще розказати про те, як щомісяця дожидають мене діти та з якою радістю хапаються читати!

ЯНГОЛ-ВОДІЙ. Заспокойтесь! Цього чорта ми вже давно шукали! На те він чорт, щоб не давати українським дітям навчитися добра! *(Накладає Антипкові нашийник з ремінцем)*. Тепер він уже не втече! А ви йдіть усі в канцелярію, там уже ждуть на вас янголи, щоб друкувати книжки про вас.

САШКО. Щоб нас таки читали українські діти!

МИХАЙЛИК. Славно! (Підкидає шапку вгору).

БРОВКО (виляє хвостом). Гав! Гав! Гав! (Всі входять у двері до канцелярії).

(Заслона)

Перед заслону виходять усі постаті з книжок, кожне має на собі велику картонову „обкладинку“, а в руці книжку, що її представляє. На „обкладинці“ видно заголовки і прізвище автора книжки — великими буквами. Держачись за руки, проходять залею поміж рядами крісел, щоб кожний міг їх побачити. Співають (на мотив „Ой хто, хто“):

Миколай вже на землю сходить,
До діток вкраїнських приходить,
Він дари приносить їм,
Гарну книжку дасть усім,
Миколаю!

Молилось ми щодня Святому:
— Не минай Ти нашого дому!
Бо ми чемні діточки,
Хочем мати книжечки,
Миколаю!

Дай нам, дай книжечки читати,
Про свій край поможи навчатись,
Навчимося, підростем,
Лиху силу проженем,
Миколаю!

Книжки виходять із залі. Починається роздача дарунків.